

Регионализација, децентрализација и уставно преуређење Србије може се анализовати на три начина. Дескрипцијом и нарацијом геополитичких оваплоћења, проницањем у непрозирну геополитичку ћутњу и анализом правних и политичких идеја које су у зачетку ових процеса. Најутицајнији политички вођи регионализацију настоји да сведу на текућу персоналну, страначку и политичку расправу око статутарних надлежности АП Војводине. А проблем је дубљи и старији од полемичара и актера ове замашне игре. Тешку позицију српског државног врха који се упетљао у опасне и непримерене односе са евроатлантским партнерима показује и његово маневрисање у вези доношења новог статута АП Војводине. Како се економска, политичка и морална криза друштва продубљује, све је јасније да доношење статута неће проћи без последица по живот и будућност земље и народа. Затечена близином опасних заплета, српска влада посеже за чудним решењима попут предлога Закона о утврђивању надлежности АП Војводине који је у супротности са важећим Уставом. Овим се, по мишљењу професора Чавошког, конвалидира један противуставни предлог статута. [1] Изгледа да влада покушава да противуставне одредбе статута неутралише тако што ће законским нацртом долити уље на ватру, те тако спор претворити у политички пожар све се надајућ' да ће избећи најгоре.

Поред бројних противуставних одредби у предлогу статута, наводи се да АП Војводина има своју територију (чл. 3). [2] Убрзо након објаве предлога статута АП Војводине, стигла је опрезна и наизглед безазлена најава отварања граничног питања у облику географске карте Либераланог савеза Војводине, која приказује историјску територију Војводине Српске до Винковаца, Осијека, Баје, Сегедина и Арада, а посебно је издвојен простор данашње АП Војводине у који је укључен Шабац.

[3]

Границе Војводине у овој мапи не поклапају се са границама у предлогу статута. Због овога не зебу Хрватска и Мађарска пошто су оне чланице НАТО пакта, те на овај инцидент гледају као на унутрашњу ствар Србије која би могла да им користи.

[4]

Коста Чавошки мисли да вођа ЛСВ Чанак већ одавно настоји да од Војводине направи државу у држави Србији. Чанак намерава да прво од Војводине створи државу, а да је затим одвоји од Србије и део припоји Мађарској, а део Хрватској. Зато он води промађарску и прохрватску политику, сматра Чавошки.

[5]

Уставни предлози

У протеклих десетак година, јавност се упознала са бројним предлозима уставног

уређења републике Србије. *Београдски центар за људска права* објавио је 2001. уставно решење које Србију дефинише као мултикултурну демократску државу свих грађана и свих народа. [\[6\]](#) У

Србији је у употреби српски језик и ћирилично и латинично писмо.

[\[7\]](#)

Слаби председник је наспрам дводомне јаке скупштине састављене од већа грађана и сената.

[\[8\]](#)

Власт је територијално раздељена између општина, округа, области и аутономне покрајине.

[\[9\]](#)

Аутономне покрајине су: Београд, Војводина, југозападна Србија, југоисточна Србија, Косово и Метохија и Шумадија-Подунавље.

[\[10\]](#)

Аутономна покрајина доноси конститутивни акт.

[\[11\]](#)

Павле Николић је 2001. године јавности дао на увид нацрт устава Краљевине Србије који Србију дефинише као државу српског народа и свих њених равноправних грађана без обзира на расу, националност, етничко порекло, језик и вероисповест (чл. 1). [\[12\]](#) Званични језик Краљевине је српски, а ћирилица је писмо у службеној употреби (чл. 13). Зајамчена је аутономија области (чл. 188) које су политичко-територијалне јединице и има их 12: Бачка, Банатска, Сремска, Београдска, Подрињско-посавска, Златиборска, Шумадијска, Рашка, Подунавско-тимочка, Јужноморавска, Косовска и Метохијска (чл. 189). Основни акт области је обласни статут (чл. 191). У Николићевом уставном предлогу Скупштина је једнодомна.

Форум иурис 2002. године предложио је нацрт устава који Републику Србију дефинише као уставну демократску заједницу свих грађана и националних заједница које у њој живе. [\[13\]](#) Предвиђа да у службеној употреби буде српски језик екавског и ијекавског изговора и ћирилично и латинично писмо и језици националних мањина.

[\[14\]](#)

Овај предлог предвиђа следеће територијалне заједнице: општине, АП Војводина, АП Косово и Град Београд.

[\[15\]](#)

Поред именованих покрајина оставља могућност образовања и других.

[\[16\]](#)

Председник се бира у Скупштини.

[\[17\]](#)

У уставном предлогу АП Војводина и Косово имају Врховни суд.

[\[18\]](#)

Предлагачи устава нису благонаклони према српској култури: „Прошлост је битна, али не

зато што би се на њу требало ослањати као на извор вредних традиција. Напротив, наша прошлост је лоша и устав треба схватити као инструмент њеног делегитимирања и спречавања понављања њених најгорих аспеката (идеолошки монолитизам партије државе, ауторитарни волунтаризам, национализам, рат).“

[\[19\]](#)

Писци овог предлога кажу да је Србија национално хетерогена држава, те су потребне гаранције аутономије за националне групе, гаранције групно-специфичних права.

[\[20\]](#)

У преамбули је истакнута решеност да се раскине са лошом прошлошћу, неутралност и секуларност, верност миру и ненасилно решавање конфликта.

[\[21\]](#)

Центар за либерално-демократске студије 2003. године сручио је материјал под насловом *Регионализација Србије*. [\[22\]](#) У овој студији није дат предлог уставног текста, већ анализа постојећег стања територијалне и судске организације Србије, осврт на европске трендове регионализације, модели регионалне организације земље и економско-финансијски аспекти регионализације. Писци студије запажају да је Устав ФНРЈ из 1946. предвидео постојање политичко територијалних аутономија, односно аутономних области у Србији, а уставним изменама од 1963. године укинуо могућност да се и у другим републикама, према критеријумима који су важили за Војводину и Космет (историјске, етничке, културне, политичко организационе и сл.) успостави нека аутономија.

[\[23\]](#)

С тим у вези, аутори констатују да је устав Србије из 1990. (тзв. Милошевићев устав) био изговор, а не разлог за сепаратизам Словеније и Хрватске.

[\[24\]](#)

Сходно дискурсу политичке коректности, аутори признају да Војводина има специфичности, те „војвођански идентитет“ (наводници аутора студије) одређују као географски, мултикултурни и мултиетнички.

[\[25\]](#)

Потом, корак по корак, оспоравају војвођанску асиметрију тако што проблематизују залагање Радивоја Степанова и Жолта Лазара (цитирани у фусноти 39) да Војводина не може имати исти ранг са другим регионима у Србији. Пошто су релативизовали војвођанско аутономаштво, тј. залагање за асиметричну Србију аутори студије примећују да је „јасно да регионализација преосталог дела Србије нема тако јасне историјске, културне, традиционалне или етничке разлоге, какви су били они који су опредељивали аутономни статус Војводине, односно Косова и Метохије.“

[\[26\]](#)

Мало даље, аутори се питају: „да ли је Србији, или бар њеном остатку који није организован у постојећим аутономним покрајинама, потребно ово право на регионално организовање?“

[\[27\]](#)

И примећују да је доминантна црта Срба од Устанка 1804. обнова своје државе, а не „неке имагинарне регије“ у којој се задовољавају неодређене јавне потребе, те да

асиметрија, која карактерише Србију од 1946. године, није положила испит историје.

[\[28\]](#)

Аутори истичу да приликом регионализације и децентрализације прерасподела богатства увек зависи од политичког договора, те да је важно да се о томе одлучује на nižем, регионалном нивоу власти.

[\[29\]](#)

У овој студији, мада опрезно и уздржано, испитане су различите могућности регионализације и децентрализације, њихове последице и начин извођења и формула која би Србију могла извести из стања уставне асиметрије.

Поред наведених предлога нацрте устава Србије, пре 2006. године, дале су Демократска странка и Демократска странка Србије.

Идеју регионалног преуређења Србије можда је најдоследније разрадио професор Миодраг Јовичић и преточио у уставни предлог у коме је Србија децентрализована држава између федерације и унитарне државе. Према овом предлогу из 1996. године: „Уједињене Српске Земље су јединствена држава коју сачињавају следећи региони: Банат, Бачка, Београд, Западна Србија, Источна Србија, Јужна Србија, Косово, Метохија, Подунавље, Срем, Стара Рашка, Црна Гора и Шумадија“ (чл. 1). [\[30\]](#) Основна одлика његовог предлога је покушај да се изнађе разборито решење за српско-албанске односе и омогући уједињење са Републиком Српском. Циљ Јовичићевог предлога јесте да уклони неприродну асиметрију Србије која се у протеклим деценијама продубљивала и довела у питање опстанак државе и народа.

У време објављивања поменутих предлога широка јавност није им посветила велику пажњу. Али праву буру 2009. године изазвао је предлог Министарства економије о подели Србије на седам региона (илустрација 1). Можда је то зато што су у међувремену побуњеничке снаге на Косову и Метохији прогласиле независност. Предлог Министарства економије посебно је занимљив због пажљивог избора назива и граница региона на који се дели Србија: Војвођански, Београдски, Западни, Источни, Централни, Јужни и Косовско-метохијски регион. [\[31\]](#) Ако се прибегава именовању региона по странама света, онда би Војводина ваљало да се назове Северни регион, а Косово и Метохија Јужни регион. Јужни регион (Ниш, Врање, Лесковац) налази се на југоистоку земље, те би га ваљало назвати Југоисточни регион. Овакви називи упућују на закључак да се за северни (подунавски) део Србије и јужни део Србије задржавају стари називи (Војводина и Косово-Метохија) док се југоисток земље назива Јужним регионом као да Косово и Метохија више нису у саставу Србије. Делови Србије који су били извор пијемонтизма и данас га гаје, разбијени су на безличне географске одреднице (југ, центар, исток) те се нигде не наслућују хучна Дрина, питома Шумадија, Морава, Тимок и сл. Насупрот, Срем, Банат и Бачка присиљени су на заједништво, иако су прва два у

великој мери гравитационо подручје града Београда, а историјски и економски никада нису били чврста целина. Док се становници Војводине могу звати Војвођанима или чак Банађанима, Сремцима, Бачванима, нејасно је како ће се звати становници срца Србије – јужњаци, западњаци, центристи? Отуда не чуде захтеви заговорника одвајања АП Војводине да за војвођански и београдски регион не важе критеријуми као за остале делове земље пошто, истичу они, ова два имају одређени субјективитет што није случај са осталим.

[32] Да би се забашурио регионалистички метеж, нови читлуци проглашавају се за статистичке регионе. Стога овај закон ваља узети као пробни балон и припремну радњу за последњи чин српске драме.

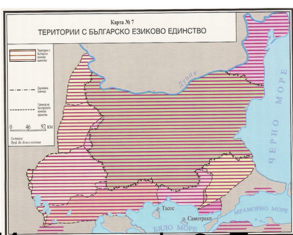

Илустрација 1. Различите картографске обраде територијалног уређења Србије објављене у листу *Данас* и на сајту НСПМ. [33]

Писци предлога устава Србије углавном су правници по струци, те у њима није дато објашњење којим су се начелима руководили при установљењу нових региона. Али како објаснити да у тимовима за писање уставног предлога нема географа, мада је њихова срж подела Србије на досад непознате целине од којих се очекује буран развој? Да ли је по среди незнање, наивност или пак небрига? Насупрот томе, стоји предлог географа Миломира Степића из 2002. (допуна Јовичићевог нацрта) пошто изводи оптималне границе региона (илустрација 2). Степић се бави моделирањем државног простора, а не уставним решењима и предлаже поделу Србије на 13 географски уједначених региона: Бачка, Банат, Срем и Мачва (или Посавина), Београд, Подунавље, Западна Србија (или Подриње), Централна Србија, Источна Србија (или Тимочка Крајина), Стара Рашка, Ниш, Метохија, Косово и Југоисточна Србија. [34]

План напада – регионализација Србије

Пише: Славољуб С. Лекић
уторак, 23 јун 2009 13:13

http://www.bbc.co.uk/serbian/news/2009/05/090521_biden_pristina.shtml